

Framtiden för barn på flykt

En barnkonsekvensanalys av
Migrationskommitténs förslag:

En långsiktigt hållbar migrationspolitik
SOU 2020:54

Stockholm 2020

Barn och ungdomsrörelsens skuggkommitté

Benjamin Fayzi, Talesperson för Ung i Sverige

Jêran Rostam, Förbundsordförande RFSL Ungdom

*Faiaz Dowlatzai, Ordförande
Ensamkommandes Riksförbund*

*Vendela Carlfjord, Förbundsordförande
Rädda Barnens Ungdomsförbund*

*Vera Carlbaum Wrennmark, Förbundsordförande
Röda Korsets Ungdomsförbund*

Innehållsförteckning

Inledning	2
Barnkonventionen och barnkonsekvensanalys	3
<i>Vad är en barnkonsekvensanalys?</i>	3
Kartläggning	4
Beskrivning	5
Analys	6
Permanent och tidsbegränsade uppehållstillstånd	6
Längden på uppehållstillstånd	7
En ny humanitär grund	8
Anhöriginvandring	8
Försörjningskrav	9
Övrigt	10
<i>Övrigt skyddsbehövande tas bort</i>	10
<i>Säkra och lagliga vägar</i>	10
<i>Rättssäkerhet</i>	10
Resultat av Migrationskommitténs avvägningar	11
Utvärdering	12
Slutsats	12
Frågor till Migrationskommittén	13
Barn- och ungdomsrörelsens asylpolitiska skuggkommittés krav	13

Rödakorset
UNGDOMSFÖRBUNDET

Rädda Barnens
Ungdomsförbund

RFSL Ungdom

Inledning

Migrationskommittén (kommittén) tillsattes för att skapa ett brett förslag på en ny långsiktig migrationslagstiftning. Syftet med den parlamentariska utredningen var att skapa en bred överenskommelse i riksdagen för en långsiktig, human, rättssäker och hållbar migrationspolitik. På grund av meningsskiljaktigheter i kommittén presenteras nu inte ett brett förslag med riksdagsmajoritet. Förslaget är dock fortfarande vägledande i den kommande lagstiftningsprocessen.

Barn- och ungdomsrörelsens asylpolitiska skuggkommitté (skuggkommittén) består av Röda Korsets Ungdomsförbund, Rädda Barnens Ungdomsförbund, Ensamkommandes Förbund, Ung i Sverige och RFSL Ungdom. Vi har gått samman för att granska kommitténs utredning. Tillsammans utgör vi en bred rörelse med över 15 000 medlemmar. Vi är partipolitiskt oberoende, humanitärpolitiskt aktiva och till skillnad från politikerna i kommittén representerar vi många barn och unga med erfarenhet av flykt.

Under 2020 har vi träffat representanter från alla partier i kommittén, förutom L, KD och SD (som inte svarade på våra förfrågningar). Skuggkommittén har presenterat ett eget förslag på framtidens migrationspolitik, baserat på asylsökande barn och ungas behov.¹ Vi är bekymrade över att kommittén i sitt förslag och i den medföljande konsekvensanalysen prioriterat bort barns behov, trots att kommittén upprepade gånger fått kunskap om konsekvenserna för barn på flykt.

Barn är extra utsatta under asylprocessen och vi anser det vara nödvändigt att det inför en lag som syftar till att vara hållbar och human genomförs en gedigen analys över hur förslaget påverkar barn på flykt. Därför beslutade vi, skuggkommittén, att göra en barnkonsekvensanalys av kommitténs förslag. Vi ställer frågorna som kommittén har ignorerat.

¹ Barn och ungdomsrörelsens skuggkommittés förslag på framtidens migrationspolitik 2020.

Barnkonventionen och barnkonsekvensanalys

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) antogs av FN:s generalförsamling 1989 och Sverige ratificerade konventionen redan 1990. Sedan januari 2020 är barnkonventionen även svensk lag.

Fyra av konventionens artiklar är vägledande grundprinciper, dessa är:

- Artikel 2 om barnets rätt att inte diskrimineras
- Artikel 3 om att barnets bästa ska beaktas i alla beslut som rör barn
- Artikel 6 om barnets rätt till överlevnad, liv och utveckling
- Artikel 12 om barnets rätt att uttrycka sin åsikt och höras i frågor som rör barn

Vad är en barnkonsekvensanalys?

En barnkonsekvensanalys är en utredning som ligger till grund för beslutsfattande i frågor som rör barn. Syftet med utredningen är att barnets rättigheter ska vara vägledande i beslut om barn. Utredningen ska enligt Barnombudsmannen utgöra en process där det första steget är en kartläggning där barns egna erfarenheter och åsikter inkluderas. Analysen ska synliggöra vilken förväntad utkomst av ett beslut som är bäst för barn och att låta detta intresse vägas mot eventuella övriga intressen. Barnets bästa ska alltid beaktas. I de undantagsfall där andra intressen värderas högre än barnets bästa ska detta redovisas och motiveras².

² Barnombudsmannen, Uppnå kvalitet i beslut som rör barn och unga, 2015.

Kartläggning

Under 2020 befinner sig 79,5 miljoner människor på flykt och mer än 40%, 34 miljoner, är barn³. Av dessa är det en liten andel som försöker ta sig till Sverige, och ännu färre lyckas. Den här analysen fokuserar på dem som tar sig hit för att söka asyl och som är barn - alltså personer under 18 år.

I denna barnkonsekvensanalys, och utifrån ett barnrättsperspektiv, påverkar Sveriges nuvarande och framtida migrationslagstiftning i första hand barn på flykt som är i asylprocessen, som har fått uppehållstillstånd eller som har nekats uppehållstillstånd och lever här i väntan på utvisning eller som papperslös. I andra hand påverkas deras familjer och unga asylsökande som har blivit åldersuppskrivna av migrationsverket samt barn som är medborgare i Sverige men vars vänner, klasskompisar eller lagkamrater söker asyl. Särskilt sårbara är ensamkommande barn, barn som är eller lever i hbtqi-familjer och barn med normbrytande funktionssätt.

Det finns mängder med rapporter, berättelser och kunskap baserad på erfarenhet om hur en restriktiv migrationslagstiftning påverkar barn negativt. Även om en utvärdering av den tillfälliga lagens konsekvenser uteblivit har andra utvärderingar gjorts. Bland annat Röda Korsets rapport om humanitära konsekvenser⁴, Asylkommissionens skuggdirektiv⁵ samt Rådgivningsbyråns rapport om de juridiska riskerna med att förlänga den tillfälliga lagen.⁶

- Vilken kunskapsinhämtning har Migrationskommittén gjort med särskilt fokus på barns erfarenheter och behov?

I Sverige finns många barn med erfarenhet av flykt, barn med erfarenhet av att söka asyl i Sverige som både fått uppehållstillstånd samt de vars ansökan avslagits. Deras röster, behov och åsikter behöver få höras i utformningen av en långsiktig migrationslagstiftning. Vi har inte kunnat se att detta har skett i kommitténs arbete.

- I vilken form har barn med erfarenhet av flykt lyssnats på och hur har deras erfarenheter och behov påverkat Migrationskommitténs arbete?

Barnkonventionen gäller alla barn som befinner sig i Sverige. Skuggkommittén hävdar att artiklarna i barnkonventionen bör gälla för barn på flykt som omfattas av rätten till familjeåterförening med en anhörig i Sverige, även innan de befinner sig i Sverige.

³ UNHCR, Global trends, Forced Displacement in 2019, (2020) sid. 2

⁴ Svenska Röda Korset, Humanitära konsekvenser av den tillfälliga utlänningslagen, 2018.

⁵ Linköpings Universitet, Kommissionen för granskning av lagstiftning, lagtillämpning och rättssäkerhet för människor som sökt asyl i Sverige under perioden 2015–17, Skuggdirektiv, 2020.

⁶ Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar, Migrationsrättens framtid, 2018.

Beskrivning

Under de senaste 10 åren har antalet människor som tvingas fly i världen nästintill dubblats.⁷ I Sverige och Europa har debatten de senaste fem åren främst handlat om hur antalet som söker asyl här och hur antalet som beviljas uppehållstillstånd kan begränsas. Resultatet av detta i Sverige blev den tillfälliga lagen som snabbt infördes trots omfattande kritik.

Flera rapporter, liksom kommitténs egna konsekvensanalys till det nya förslaget,⁸ visar på att det är osäkert om den tillfälliga lagens syfte, att minska "pull-effekten", faktiskt har uppfyllts genom begränsningslagen. Istället beror minskningen av antalet asylsökande främst på andra orsaker. Några av orsakerna är EUs avtal med Libyen och Turkiet, EUs utökade gränsbevakningssystem samt inre gränskontroller med id-kontroller i Sverige. Samtidigt vittnar många om humanitära konsekvenser av lagen, inte minst för barn.

Förslaget som kommittén nu presenterar innebär mycket små förändringar från den tillfälliga lagen. Detta trots att kommittén är medveten om vilket lidande den skapar, inte minst för barn. Barns röster har inte fått höras i arbetet med framtidens migrationslagstiftning men det barn med erfarenhet av flykt lyfter fram i andra sammanhang är:

- behovet av långsiktig trygghet
- behovet av att vara med sin familj
- behovet av att få vara barn
- behovet av hälsa och välbefinnande

⁷ Sverige för UNHCR, Årsrapport 2019, (2020) sid. 6

⁸ En långsiktigt hållbar migrationspolitik, SOU 2020:54. sid. 120-121

Analys

Kommittén fick sitt uppdrag för att skapa ett brett förslag på en långsiktigt hållbar och ansvarstagande migrationslagstiftning. Tillfälliga lagar och rättsosäkra processer skulle undvikas. Sverige skulle ta sitt ansvar och samtidigt få en lagstiftning som ligger mer i linje med andra länder i Europa.

I sitt arbete har kommittén vägt in hur förslaget påverkar antalet personer som söker asyl i Sverige, antalet som beviljas uppehållstillstånd samt avvsningsbeslut. Kostnader för staten, kommuner och regioner har analyserats. Även konsekvenser och vinster för integrationen har påverkat förhandlingarna. Det här har på olika sätt vägts mot önskan att utforma en mer restriktiv migrationslagstiftning - vilket är mer i linje med lagstiftning i övriga Europa. De övriga delarna, så som en rättssäker process och human migrationslagstiftning verkar inte ha vägt lika tungt i kommitténs arbete. Eftersom förslaget syftar till att minska både kostnader och antalet asylsökande blir slutsatsen att det är ett kostnadseffektivt förslag med få negativa konsekvenser.

Förslagets konsekvenser för asylsökande och nyanländas hälsa är en parentes i konsekvensanalysen, liksom förslagets konsekvenser för jämställdheten. Barnkonsekvensanalysen som har gjorts är undermålig och det framgår inte alls hur barns erfarenheter och behov har påverkat kommitténs process.

Eftersom kommittén prioriterat bort barns behov i arbetet med i förslaget på framtidens migrationslagstiftning lyfter vi de frågor som kommittén struntat i här i denna skugganalys. Nedan fördjupar vi oss i de konkreta förslagen Migrationskommittén lämnat och de konsekvenser vi ser att de får för barn på flykt som söker asyl i Sverige. Några generella frågor vi önskar att kommittén besvarar är:

- Hur har barns bästa bedömts i relation till Migrationskommitténs förslag?
- Har några av förslagen ändrats för att bättre tillgodose barns behov och rättigheter?
- Vilka förslag och intressen har bedömts vara viktigare än barns bästa och varför?

Permanent och tidsbegränsade uppehållstillstånd

5 kap §1 Tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel

Efter fyra experimentella år med den tillfälliga lagen, som kraftigt begränsat möjligheten att få permanenta uppehållstillstånd kan vi redan se vad konsekvenserna blir av att ha tillfälliga uppehållstillstånd som huvudregel.

Särskilt för barn leder tillfälliga uppehållstillstånd till en osäker livssituation som gör det svårt eller omöjligt att fokusera på vardagen i skolan eller på framtida utbildning och jobb. Otryggheten som ett tillfälligt uppehållstillstånd innebär gör det svårt att bearbeta tidigare trauman, begränsar tillgången till traumabehandling samt gör behandling mindre effektiv då livsvillkoren är fortsatt osäkra⁹. Risken för återtraumatisering under asylprocessen är också

⁹ Svenska Röda Korset, Humanitära konsekvenser av den tillfälliga utlänningslagen, 2018. sid. 7

stor. Vi vet även att tillfälliga uppehållstillstånd bidrar till en generell psykisk ohälsa, i en grupp som redan är väldigt sårbar.

Kommitténs förslag innebär att barn och deras familjer kan tvingas leva hela sina liv med tillfälliga uppehållstillstånd som förlängs vartannat år. Förslaget innebär möjligheten att sätta barn i ett livslångt tillstånd av limbo där framtiden fylls av oro och ångest istället för hopp och ambition.

Längden på uppehållstillstånd

5 kap §1 Tidsbegränsade uppehållstillstånd på 3 år för flyktingar, tidsbegränsade uppehållstillstånd på 13 månader för alternativt skyddsbehövande

Kommitténs förslag innebär att uppehållstillståndens längd blir olika långa beroende på vilken skyddsstatus som ges. Alternativt skyddsbehövande har samma behov av skydd enligt den humanitära rätten som personer med flyktingstatus¹⁰. Personer med status som alternativt skyddsbehövande löper risk att straffas med döden, torteras eller på annat sätt utsättas för omänsklig eller förnedrande behandling. Det kan också handla om civilpersoner som löper allvarlig risk att skadas på grund av väpnad konflikt.

Konsekvensen av förslaget är att de barn som flytt och befinner sig i Sverige som alternativt skyddsbehövande tvingas in i en ännu mer osäker levnadssituation än andra barn på flykt. Detta sätter också större vikt vid Migrationsverkets statusbedömningar, som redan har fått kritik för att inte vara tillförlitliga¹¹.

5 kap §7 och §7a För att få permanent uppehållstillstånd ställs krav på vandelsprövning, språk- och samhällskunskap

Barn är undantagna krav på språk, samhällskunskap och försörjning vid ansökan om permanent uppehållstillstånd. Vi ser dock med oro på att krav som ställs på barnets vuxna familj riskerar att skapa stor osäkerhet under uppväxten. Dels ser vi en risk att barn mister tryggheten som permanenta uppehållstillstånd innebär om föräldrarna inte klarar språk- och samhällskunskapskraven samt vandelsprövningen. Dels ser vi att familjer riskerar att splittras då barn ges permanent uppehållstillstånd men föräldrarna inte får det. Alternativt att barn behöver växa upp med oro över föräldrarnas ettåriga uppehållstillstånd - även om de i praktiken skulle förlängas varje år utan problem tills kraven är uppnådda.

Kommittén föreslår vidare att vandelsprövning ska göras för alla som är straffmyndiga, det vill säga från 15 års ålder. Konsekvenserna av tidsbegränsade uppehållstillstånd slår hårdare mot barn och unga, att detta kombineras med vandelsprövning gör att en orimligt stor press sätts på unga människor. Dessutom innebär förslaget att permanent uppehållstillstånd kan nekas vid skälig misstanke eller utan att en dom vunnit laga kraft.

¹⁰ UNHCR, Observations by the United Nations High Commissioner for Refugees Regional Representation for Northern Europe on the draft law proposal on restrictions of the possibility to obtain a residence permit in Sweden "Begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige – utkast till lagrådsremiss", Mars 2016, sid. 49

¹¹ Svenska Röda Korset, Humanitära konsekvenser av den tillfälliga utlänningslagen, 2018. sid. 7

Förslaget innebär en rättstillämpning i ett oklart rättsläge där praxis saknas. I praktiken betyder detta obefintlig förutsägbarhet vilket leder till otrygghet. Denna otrygghet är synnerligen allvarlig när det gäller barn över 15 år. Detta är en redan utsatt grupp och förslaget bidrar till oproportionerliga konsekvenser för barn. Att förlora rätten till ett permanent uppehållstillstånd och därmed en trygg tillvaro och framtid på grund av misstankar som en senare kan frias från strider mot ett barnrättsperspektiv och grundläggande rättssäkerhetsprinciper. För det fall barnet har dömts för brottet och påföljd utdelats utgör den förlorade chansen till ett permanent uppehållstillstånd en dubbel bestraffning. Vi ser en risk att detta förslag leder till en stor otrygghet samt brist på framtidshopp och förtroende för samhället som bidrar till just den typ av kriminalitet som förslaget troligtvis syftar till att förebygga.

När möjligheten till permanenta uppehållstillstånd minskar och kraven för att få dem blir högre blir en konsekvens att fler riskerar utvisningsbeslut. Vi ser därför en risk att barn växer upp i papperslöshet med begränsad tillgång till samhällets skydd.

En ny humanitär grund

5 kap §6 Synnerligen ömmande omständigheter för alla

Kommittén föreslår att återvända till den gamla grunden för uppehållstillstånd på humanitära skäl "synnerligen ömmande omständigheter" vilket är en förbättring jämfört med den tillfälliga lagen. Samtidigt blir barns rättsliga skydd svagare då "särskilt ömmande omständigheter" byts ut mot att kraven inte behöver ha samma "allvar och tyngd" som för vuxna. En skrivning som fram till mitten av 2014 gällde i Utlänningslagen men som ändrades på grund av den vaga formuleringen.¹²

I praktiken innebär kommitténs förslag en återgång till en ofungerande lagskrivning som ger ett sämre skydd för barn, trots att barnkonventionen nu är svensk lag. Skrivningen "särskilt ömmande omständigheter" för barn bör åter gälla. Dessutom ser vi att den korta längden på uppehållstillstånd är problematiskt, inte minst när anledningen till uppehållstillstånd är för sjukdom som kräver en längre behandling.

Anhöriginvandring

5 kap §3 Familjeåterförening vid goda utsikter för permanent uppehållstillstånd

Vi ser positivt på att familjeåterförening fortsatt är möjligt både för flyktingar och alternativt skyddsbehövande, detta är särskilt viktigt för barn som behöver sin familj för att få en trygg uppväxt. Rätten till familjeåterförening skyddas även av familjeåterföreningsdirektivet, barnkonventionen och europakonventionen. Vi undrar dock, och är oroliga över, hur familjeåterföreningsärenden bedöms när utsikten till permanent uppehållstillstånd inte ser god ut, men ett livslångt liv i Sverige med tidsbegränsat uppehållstillstånd är troligt, på grund av att vandelsprövning, språkkrav eller samhällskunskap inte uppfylls.

¹² Särskilt ömmande omständigheter, 2013/14:216 sid. 18-19

5 kap §3a Anhöriginvandring för blivande makar eller sambos

Många länder förbjuder samkönade relationer, och i än fler länder är samkönade relationer ett sådant tabu att det är omöjligt att leva ihop. Kommitténs förslag innebär att anhöriginvandring bara gäller när anknytningspersonen har permanent uppehållstillstånd eller medborgarskap. Detta kommer leda till att samkönade par som inte kunnat leva ihop tvingas leva utan varandra under mycket lång tid innan återförening blir möjligt. Dessutom kan kravet på samboskap i många fall vara omöjligt att uppnå och bevisa, trots en etablerad relation och en önskan om samboskap eller äktenskap. Kommitténs förslag försvårar för samkönade par som söker asyl och deras eventuella barn.

5 kap §17a 3. Anhöriginvandring nekas par under 21 år

I förslaget höjs åldersgränsen från 18 till 21 år, syftet är dels att efterlikna regler i andra EU-länder och dels att motverka att barnäktenskap valideras i Sverige genom beviljad anhöriginvandring. I praktiken fräntas dock även par där båda är unga och frivilligt ingår i en relation eller äktenskap rätten till anhöriginvandring. Detta riskerar även att skada eventuella barn som paret har tillsammans.

Försörjningskrav

5 kap. §3.b Skärpta försörjningskrav vid familjeåterförening

§3.d Skärpta försörjningskrav för barnfamiljer

Kommitténs förslag innebär en skärpning av försörjningskraven, krav som begränsar möjligheten till familjeåterförening. I synnerhet sker en skärpning av försörjningskraven som gäller barnfamiljer då krav på försörjning för att barn ska kunna beviljas uppehållstillstånd för anknytning införs. Detta ser vi är illa speciellt ur ett barnperspektiv då familjeåterförening är en av de få lagliga och säkra vägarna att ta sig hit på. Försörjningskraven riskerar slå hårdare mot kvinnor liksom andra grupper som inte är lika etablerade på arbetsmarknaden. I förlängningen blir resultatet av försörjningskravet att barn tvingas växa upp i flyktingläger eller krigshärjade länder under en lång tid innan familjeåterförening blir möjligt - om det någonsin blir det. Dagens försörjningskrav ignorerar att rasism och diskriminering gör det svårt för många nyanlända att nå upp till kraven.

Förslaget gör undantag för barn men börjar gälla från 18 års ålder. Detta leder till att elever tvingas avbryta sin skolgång för att istället börja jobba och försörja familjen. Ytterligare ett undantag gäller om ansökan om familjeåterförening inkommer inom 3 månader från det att anknytningspersonen beviljats uppehållstillstånd. Vi ser mycket positivt på att samma undantagsregel gäller för flyktingar som alternativt skyddsbehövande. Oavsett orsak till att en sökt asyl är behovet av sin familj och dess trygghet lika stort. Risken för att inte hinna inkomma med en ansökan i tid är dock stor, särskilt för kvotflyktingar och vid vidarebosättning inom EU, vilket kommittén lyfter i sin konsekvensanalys av förslaget.¹³

¹³ Förlängning av lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, 2018/19:128, sid. 46.

Övrigt

Övrigt skyddsbehövande tas bort

Denna grund att bevilja uppehållstillstånd på har varit den humanitära ventil som kommittén har diskuterat under den parlamentariska utredningen. Det är en ventil vi bör behålla. Övrigt skyddsbehövande är den grund som skulle kunna skydda barn och deras familjer som befinner sig på flykt på grund av en miljökatastrof. International Organization for Migration beräknar att 200 miljoner människor kommer ha tvingats lämna sina hem år 2050 bara på grund av klimatförändringar.¹⁴ Istället för att bygga ut och stärka klimatflyktingars rätt till skydd, väljer kommittén att stänga dörren.

Säkra och lagliga vägar

Kommitténs förslag är att öka de säkra och lagliga vägarna in i Europa genom att utöka antalet kvotflyktingar som tas emot och stödja vidarebosättningsprogramet inom EU. Två förslag som inte påverkas av lagförslaget som har lagts fram. Vi ser att alla sätt att öka de säkra och lagliga vägarna till EU och Sverige är bra sätt. Dock tycker vi det är anmärkningsvärt att Migrationskommittén inte erkänner familjeåterförening som en metod för det, istället försvaras det jämfört med tidigare utlänningslagen. För att på riktigt försäkra att det finns säkra och lagliga vägar behöver avtalen med Libyen och Turkiet som syftar till att hindra människor att ta sig till Europa att upphöra, EUs gränsbevakningssystem behöver ersättas av humanitär hjälp och transportöransvaret behöver avskaffas.

Rättssäkerhet

Utifrån vår samlade erfarenhet av barn och ungas asylprocesser samt samverkan med både Migrationsverket och politiker är det tydligt att rättssäkerheten under asylprocessen behöver bli bättre. Vad gäller barn är det extra viktigt att kunskap och strukturer finns för att bedöma barn som egna individer med egna skyddsskäl, och som extra skyddsvärda. Detta gäller i synnerhet hbtqi-barn oavsett om familjen är medveten om barnets sexualitet och/eller könsidentitet samt familjens inställning. För hbtqi-personer är även trovärdighetsbedömningarna gällande ens identitet ett stort hinder för en rättssäker asylprocess och kombinerat med felaktig och otillräcklig landinformation kopplat till hbtqi-personernas situation kan det ge ödesdigra konsekvenser.

För ensamkommande unga är vikten av ett fungerande stödssystem, goda män samt offentliga biträden som är kunniga vad gäller barns behov otroligt viktigt. Det är även viktigt att dessa stödssystem inte försvinner direkt personen fyller 18 år.

Ytterligare en grupp asylsökande som tvingas genomgå en rättsosäker asylprocess är barn som tvingas genomgå medicinska ålderstester och därefter skrivs upp i ålder till vuxna. De medicinska ålderstesterna har kritiserats av många instanser för att vara oförlitliga¹⁵. Konsekvenserna blir att barn bedöms som vuxna samt att stödstrukturer försvinner, ofta för barn som dessutom anlant ensamma i Sverige och som är i extra stort behov av stöd.

¹⁴ IOM, Migration and climate change, NO 31, 2008.

¹⁵ Rådgivningsbyrån, Sammanställning av kritiken mot medicinska åldersbedömningar år 2017 och framåt, 2019

Resultat av Migrationskommitténs avvägningar

Kommittén har prioriterat annat framför barnets bästa. Utifrån vår samlade kunskap och erfarenhet skulle barnets bästa innebära:

- att permanenta uppehållstillstånd är huvudregel
- att flyktingar och alternativt skyddsbehövande får lika långa uppehållstillstånd i de fall de är tidsbegränsade
- att uppehållstillstånd som ges på humanitära skäl har lägre krav för barn enligt "särskilt ömmande omständigheter"
- att en utökad familjeåterförening gäller där även par som har för avsikt att leva ihop men tidigare inte kunnat omfattas
- att det inte ställs upp försörjningskrav - behovet av sin familj och skydd är inte knutet till ens bostad eller ekonomi
- att säkra och lagliga vägar skapas genom att sluta externalisera och militarisera Europas gränser
- att en rättssäker asylprocess garanteras för alla

Kommitténs förslag går emot majoriteten av de punkter vi anser vara nödvändiga för att säkerställa barns bästa. De förslag som är positiva för barns bästa går inte långt nog för att göra konkret skillnad.

I den barnkonsekvensanalys kommittén har gjort är slutsatsen att

"Kommitténs förslag bedöms respektera barnkonventionen. Jämfört med en återgång till utlänningslagen kan vissa försämringar uppstå utifrån ett barnrättsperspektiv. Jämfört med den tillfälliga lagen innebär vissa förslag förbättringar."¹⁶

En analys saknas kring att barnkonventionen nu är svensk lag och att kommitténs förslag föreslår att skapa en lagstiftning som i lägre grad tillgodoser barns rättigheter än innan den blev lag. I analysen saknas även ett resonemang kring varför de förslag som kommer göra situationen sämre för barn föreslås och varför de anses vara viktigare än barns behov och rättigheter.

I kommitténs barnkonsekvensanalys påpekas att reglerna för den humanitära grunden skärps för barn, trots att avvisnings- och utvisningsbeslut bidrar till sämre livskvalitet. Dessutom beskriver de hur tidsbegränsade uppehållstillstånd skapar en stor otrygghet och ett sämre liv för barn. Vidare skriver kommittén att de hårdare försörjningskraven riskerar att skapa en situation där barn inte kan återförenas med sina föräldrar. Antingen på grund av för hårda krav och för lång etableringstid i Sverige eller då föräldrar inte har tillräcklig inkomst för att kunna återförenas med alla sina barn och därför behöver välja vilka som ska omfattas av familjeåterförening.

¹⁶ En långsiktigt hållbar migrationspolitik, SOU 2020:54 sid.435

Även om vissa av kraven blir lägre jämfört med den tillfälliga lagen och på så sätt skapar en bättre situation för barn på flykt kan vi inte se att kommitténs förslag är ett förslag som respekterar barns rättigheter. Istället försämrar kommittén kraftigt situationen för barn på flykt genom att ge lite med ena handen och ta mycket med den andra.

Utvärdering

För att en lagstiftning ska vara långsiktig, hållbar och human - som syftet med lagförslaget - krävs det att den utvärderas. De önskade effekterna samt de oönskade konsekvenserna behöver kartläggas och mätas för att kunna åtgärdas om det visar sig att lagen inte fyller det syfte som var menat.

Slutsats

För barn- och ungdomsrörelsens asylpolitiska skuggkommitté står det klart att förslagets främsta syfte är att kraftigt begränsa möjligheten att söka asyl i Sverige. Det syftet har prioriterats med liten beaktning av barns behov och mänskliga rättigheter.

Migrationskommittén har glömt vad det centrala i en långsiktig och hållbar migrationspolitik är: att det handlar om människor.

Frågor till Migrationskommittén

- Vilken kunskapsinhämtning har Migrationskommittén gjort med särskilt fokus på barns erfarenheter och behov?
- I vilken form har barn med erfarenhet av flykt lyssnats på och hur har deras erfarenheter och behov påverkat Migrationskommitténs arbete?
- Hur har barns bästa bedömts i relation till Migrationskommitténs förslag?
- Har några förslag ändrats för att bättre tillgodose barns behov och rättigheter?
- Vilka förslag har bedömts vara viktigare än barns bästa och varför?

Barn- och ungdomsrörelsens asylpolitiska skuggkommittés krav

- Att en redovisning görs med svar på skuggkommitténs frågor och tydliga motiveringar till varför barns rättigheter har prioriterats bort i den framtida migrationslagstiftningen.
- Att lagförslaget inte röstas igenom av riksdagen utan att Sverige istället återgår till Utlänningslagen utan den tillfälliga begränsningslagen.
- Att om Migrationskommitténs förslag blir lag att en ordentlig uppföljning och utvärdering av lagen sker och att detta görs med ett tydligt barnrättsperspektiv.